

” Joka ryhmäkerran jälkeen tuntui kuin oloni olisi kevyempi.”

- Kooste VOIKUKKIA-vertaistukiryhmien loppupalautteesta 2017

Kooste laadittu 28.2.2018

VOIKUKKIA-vertaistukiryhmät

VOIKUKKIA-vertaistukiryhmä on palkittu menetelmä sijoitettujen lasten vanhempien tukemiseen. Suljetussa ryhmässä on 4-8 osallistujaa. Ryhmätapaamisia on noin 10 ja jokaisella tapaamisella on oma teema. Ryhmää ohjaa kaksi koulutettua ammattilaista. Usein mukana on myös vertaisohjaaja, itse ryhmän käynyt ja ryhmänohjaajaksi koulutautunut vanhempi.

Loppupalautteen merkityksestä

VOIKUKKIA-vertaistukiryhmiin osallistuneilta on kerätty palaute samanlaisella lomakkeella vuodesta 2013 alkaen. Lomakkeessa kysytään taustatietoja sekä mielipiteitä väittämien muodossa. Jokaisen teeman jälkeen vastaaja voi kirjoittaa lisäkommentteja vapaaseen kenttään. Yli puolet vastaajista on käyttänyt tätä mahdollisuutta. Avovastauksissa on paljon kehuja, kommentteja ja kehittämissuhteita. Tähän koosteeseen on poimittu muutamia niistä.

Lomaketta on vuosien myötä täydennetty mm. kysymyksellä vertaisohjaajan merkityksestä, mutta pääosin lomake on pysynyt samana. Tällä pyritään siihen, että saisimme mahdollisimman vertailukelpoisen palauteaineiston. Pääasia palautteen keräämisessä on kuulla osallistujilta, mikä ryhmässä toimi ja mikä ei toiminut ja käyttää tuloksia mallin sekä ohjaajakoulutuksen parantamiseen. Ryhmäkokemuksesta saamme vuodesta toiseen samansuuntaisia vastauksia: ryhmä on ollut antoisa, muiden ryhmäläisten tuki on ollut tärkeää ja ryhmähenki hyvä, ohjaajat ovat olleet osaavia ja ryhmän on toivottu jatkuvan pidempään tai että ryhmään olisi päässyt aiemmin.

Osa kysymyksistä käsittelee myös sitä, mihin asioihin ja miten vanhemmat ovat kokeneet ryhmän vaikuttaneen: onko yhteistyö sijaishuoltajien tai sosiaalityöntekijöiden kanssa parantunut? Onko oma suhtautuminen muuttunut ja mihin suuntaan? Näiden kysymysten vastauksissa ja kehityssuhteissa näkyy, miten erilaisissa tilanteissa ryhmäläiset ovat. Perheiden huostaanottotarinat ovat erilaisia ja niin ovat myös palautteet ryhmän vaikuttavuudesta.

Lukuja vuoden 2017 ryhmäpalautteista

- Vastaajien määrä: 55
 - o Vastaajien määrä on pysynyt viime vuoteen (54) nähden lähes samana.
 - o Voikukkien arvion mukaan vertaistukiryhmään osallistui vuonna 2017 n. 125 vanhempaa
- Vastaajista naisia oli 47 ja miehiä 8
 - o Vastanneiden miesten määrä kaksinkertaistui edellisvuoteen nähden, vaikka se on vielä vähäinen naisten määrään verrattuna. Toivottavasti kaksinkertaistuminen viittaisi siihen, että isätkin alkavat löytää entistä paremmin vertaistukiryhmiin.
- Valtaosa vastaajista (44) oli saanut tiedon ryhmästä lastensuojelun työntekijältä. Muita tärkeitä tiedonsaantikanavia olivat voikukki.fi-nettisivut (11) ja muut kanavat (7).
 - o Lastensuojelun työntekijät ovat edelleen tärkein ryhmätiedon välittäjä ja heidän osuutensa on kasvussa. Viime vuoteen verrattuna 14 vastaajaa enemmän oli saanut tiedon ryhmästä lastensuojelun työntekijältä. Lastensuojelun työntekijät kannattaa pitää mahdollisimman

hyvin ajan tasalla suunnitelluista ryhmistä ja auttaa heitä tiedottamaan ryhmistä vanhemmille.

- Muualta saatu tieto ryhmästä oli tullut perheohjaajalta, perhetyöntekijältä ja -leirilältä, mielenterveys- ja päihdepalveluista, sairaalan ilmoitustaululta, VOIKUKKIA-ryhmään osallistuneelta vanhemmalta sekä oman aktiivisuuden kautta.
- Muita mainittuja tiedonsaantikanavia olivat sukulaiset tai ystävät (2), lehti-ilmoitus (1) ja internet (2).
- Kannustamme edelleen ohjaajia käyttämään monia erilaisia mainostuskanavia. Tuloksista näkyy, että vaikka lastensuojelun työntekijät ovat ehdottomasti suurin tiedon välittäjä, niin myös monet muut kanavat voivat tuoda ryhmän vanhempien tietoon. VOIKUKKIA-ryhmien on tärkeää olla näkyvästi esillä. Monia vanhempia voi auttaa jo tieto niiden olemassaolosta ja pikkuhiljaa näkyvyys rikkoo myös ennakkoluuloja.

Ryhmäkokemukset ja ryhmän ohjaus

Vastanneet vanhemmat olivat tyytyväisiä tai jokseenkin tyytyväisiä että osallistuivat ryhmään ja suosittelisivat ryhmää vastaavassa tilanteessa oleville. Ryhmähenki sai erinomaiset pisteet. Yksi vastaaja koki, ettei ryhmähenki ollut aivan kohdillaan. Myös ymmärretyksi tuleminen ja luottamus vanhempien kesken saivat todella hyvät arviot, mutta muutama vanhempi koki, ettei luottamus vanhempien kesken toteutunut.

Lähes jokainen vastaaja koki, että ryhmäohjaajat toimivat osallistujia kohtaan kunnioittavasti ja ystävällisesti sekä tasapuolisesti. Yksi vastaaja koki, ettei tasapuolisuus täysin toteutunut. Vastaajat antoivat erittäin hyvät pisteet myös tapaamisten järjestelyille ja ryhmäohjaajien toiminnalle. Ryhmäohjaajat saivat avoimissa palautteissa kiitosta ja kehuja. Vastaajat kehuivat ohjaajia muun muassa asiantunteviksi, osaaviksi, ihaniksi, luonteviksi ja lämpimiksi.

”Todella mukavia ihania ohjaajia, ammattitaitoisia ja kuitenkin puhuivat ns. selkokielellä että ymmärsin mitä puhuivat.”

”Ohjaajilla on taito saada ryhmäläiset mukaan keskusteluun. Lempeä, kuunteleva ja kannustava ote. Ohjaajat saivat aikaan hyväksyvän tunnelman, jossa on helppo olla rehellisesti oma itsensä.”

Vastaukset ohjaajien antaman yksilöllisen lisätuen tarpeeseen jakoutuivat jokaiseen vastausvaihtoehtoon kuten aikaisempanakin vuonna ja selittyvät vanhempien erilaisilla tilanteilla ja tuen tarpeella. Myös ryhmän tapaamiskertoja olisi toivottu lisää ja muutama kertoi toiveesta myös avoimissa palautteissa. Yksi vastaaja esitti myös toiveen ryhmän jälkeen järjestettävästä kuulumiskerrasta.

”Varattu aika liian lyhyt sekä kokoontumiskertoja pitäisi lisätä.”

”Olisi hyvä, jos ryhmä kokoontuisi vielä muutaman kerran myöhemminkin. Voisi kertoa kuulumisia.”

Vertaisohjaajien määrä ryhmässä on kyselyn mukaan hieman laskenut viime vuodesta. Vastaajista 23 kertoi yhden ryhmän ohjaajista olleen vertaisohjaaja, kun edellisenä vuonna vertaisohjaajan mukanaolosta ilmoitti 30 vastaajaa. Avoimista vastauksista kävi ilmi, että vertaisohjaajan olisi toivottu olevan jokaisella ryhmäkerralla (3). Vertaisohjaajan mukanaolon kuvattiin helpottaneen omaa osallistumista ja olleen tärkeää etenkin alussa (2). Vastaajista 11 oli kuvannut vertaisohjaajan tai vierailijan kokemusasiantuntijan olevan hyödyksi ryhmälle. Valtaosa vertaisohjaajaa ja vierailijoita koskevista palautteista oli todella myönteisiä.

”Vertaisohjaaja voisi toimia jatkossa työntekijän parina joka kerta.”

”Koin henkilökohtaisesti vertaisohjaajan paikallaolon tueksi, että oli helpompi puhua omista asioista.”

”Vertaisohjaus oli itselleni erityisen arvokasta.”

Vastaajista 22 kertoi, että ryhmässä vieraili kokemusasiantuntijavanhempi ja 12 kertoi, että ryhmässä vieraili muu henkilö kuten huostaanotettu nuori (5), psykologi (3), lastenpsykologi (1), lastenpsykiatri (1), johtava sosiaalityöntekijä (3) ja sosiaalityöntekijä (2). Valtaosa palautteista liittyi siihen, miten hyväksi

vierailijoiden käyminen oli koettu. Selviytymistarinat mainittiin mielenkiintoisina ja avoimista vastauksista selvisi myös, että jossakin ryhmässä oli yhdessä päätetty, ettei ryhmään tule vierailijaa.

”Ryhmä ei halunnut vierailijaa mukaan. Se oli yhteinen päätös.”

”Vierailijoiden käynti oli hyödyllinen, koska huomasi, että "mistä vain" vaikeasta tilanteesta voi selvitä.”

Vastaukset ryhmäkokemuksesta:

4 = täysin samaa mieltä 3 = jokseenkin samaa mieltä 2 = jokseenkin eri mieltä 1 = täysin eri mieltä, 0 = kysymys ei koske minua/en osaa sanoa

	4	3	2	1	0	Yhteensä	Keskiarvo
Olen tyytyväinen, että osallistuin vertaistukiryhmään.	49	6	0	0	0	55	3,89
Sain ryhmästä tukea omaan jaksamiseen.	38	16	1	0	0	55	3,67
Sain ryhmästä tukea vanhemmuuteeni.	32	22	0	0	0	54	3,59
Ryhmässä oli mukava henki ja sinne oli helppo tulla.	51	2	1	0	0	54	3,93
Ryhmässä vallitsi luottamus vanhempien kesken.	48	4	2	1	0	55	3,8
Vertaistuki muilta vanhemmilta oli minulle tärkeää.	36	15	4	0	0	55	3,58
Ryhmä auttoi minua hahmottamaan lapseni sijoitukseen liittyvää kokonaisuutta.	23	19	7	0	5	54	3,02
Mikäli tunsin syyllisyyttä lapseni sijoitukseen liittyen ennen ryhmää, ryhmä auttoi minua käsittelemään näitä tunteita.	23	23	3	0	6	55	3,04
Mikäli tunsin häpeää lapseni sijoitukseen liittyen ennen ryhmää, ryhmä auttoi minua käsittelemään näitä tunteita	22	23	5	1	4	55	3,05
Koin tullessi kuulluksi ryhmässä.	43	12	0	0	0	55	3,78
Koin tullessi ymmärretyksi ryhmässä.	48	7	0	0	0	55	3,87
Ryhmässä käsitellyt teemat olivat mielekkäitä.	46	9	0	0	0	55	3,84
Voisin suositella ryhmää myös muille vastaavassa tilanteessa oleville vanhemmille.	52	3	0	0	0	55	3,95
Yhteensä	511	161	23	2	15	712	3,62

Vastaukset ryhmän ohjaamisesta:

4 = täysin samaa mieltä 3 = jokseenkin samaa mieltä 2 = jokseenkin eri mieltä 1 = täysin eri mieltä, 0 = kysymys ei koske minua/en osaa sanoa

	4	3	2	1	0	Yhteensä	Keskiarvo
Mielestäni eri tapaamisten teemat olivat selkeät.	35	18	2	0	0	55	3,6
Teemat ohjasivat hyvin keskustelua tapaamisissa.	39	13	2	1	0	55	3,64
Sain ryhmässä riittävästi tilaa ja aikaa omien ajatuksieni ja kokemusteni esille tuomiseen.	43	9	2	0	0	54	3,76

Ryhmä kokoontui riittävän monta kertaa (jos ryhmätapaamisia oli 8-11).	30	12	8	3	1	54	3,24
Ryhmänohjaajat osasivat ohjata hyvin ryhmäämme.	42	8	2	0	0	52	3,77
Ryhmänohjaajat tukivat ryhmäläisiä riittävästi tapaamisten aikana ja teemojen käsittelyssä.	44	9	1	0	0	54	3,8
Kokoontumistila sopi hyvin tapaamisiin.	47	7	1	0	0	55	3,84
Tapaamisten järjestelyt oli hyvin hoidettu.	51	4	0	0	0	55	3,93
Ryhmässä tehdyt tehtävät olivat hyviä.	41	11	2	0	0	54	3,72
Olisin kaivannut yksilöllistä lisätukea ryhmänohjaajilta, esimerkiksi kahdenkeskistä keskustelua.	7	12	17	12	5	53	2,08
Koen tullessi ryhmässä riittävästi huomioituksi yksilönä.	45	8	2	0	0	55	3,78
Ryhmänohjaajat kohtelivat osallistujia tasapuolisesti.	51	3	1	0	0	55	3,91
Ryhmänohjaajat toimivat osallistujia kohtaan kunnioittavasti ja ystävällisesti.	52	2	0	0	0	54	3,96
Ryhmänohjaajien osaaminen lastensuojelusta ja vanhempien tukemisesta oli riittävää.	43	11	1	0	0	55	3,76
Olen tyytyväinen ryhmänohjaajien toimintaan.	49	6	0	0	0	55	3,89
Yhteensä	619	133	41	16	6	815	3,64

Elämäntilanne nyt ja tulevaisuudessa

Vastaukset ryhmän vaikutuksesta oman ja perheen elämän muutokseen sekä oman ymmärryksen muuttumiseen vaihtelivat enemmän kuin palautteet ryhmäkokemuksesta. Näihin vastauksiin vaikuttaa vahvasti perheen ja vanhemman tilanne ryhmän aikana. Suurin osa (43) oli kokenut elämäntilanteessaan ainakin jonkin verran myönteistä muutosta ryhmän aikana tai heti sen jälkeen. Vastaajista 48 koki ymmärtävänsä omia ja 44 lapsensa tunteita ja toimintaa ainakin jonkin verran paremmin ryhmän päätyttyä.

”Sijoituksesta on helpompi puhua, kun on saanut asiaa arkipäiväistettyä ryhmässä. Ryhmässä on voimaa, joka tarttuu!”

”Ryhmä antoi hyvän alustan käsitellä asioita ja löytää uusia näkökulmia.”

Yli puolet vastaajista koki, että he hyötyisivät vertaistukiryhmän lisäksi myös muusta tuesta. Vastaajista 33 arvioi hyötyvänsä järjestöjen tarjoamista tukipalveluista kuten vanhempien ja lasten yhteisleireistä, viikonlopputoiminnasta, ryhmistä tai harrastuksista. Yksilöllisen tuen tarpeen vanhemmuuteen kasvussa tunnisti ainakin jossain määrin 25 vastaajaa, mutta tässä kohdassa vastaukset jakautuivat tasaisesti eri vaihtoehtoihin. Lomakkeessa ei kysytty tukihenkilön tarpeesta. Oli myönteistä, että valtaosa vanhemmista (46) koki, että osaisivat todennäköisesti hakea ryhmän jälkeen lisätukea itselleen.

Vastaukset jakautuivat jokaiseen vastausvaihtoehtoon väittämässä ”Koen yhteistyön muiden sijoitukseen liittyvien tahojen kanssa (esim. kunnan lastensuojelu, sijaishuoltopaikka) olevan nyt helpompaa kuin ennen ryhmää.” Puolet vastaajista kokivat yhteistyön parantuneen ainakin jossain määrin. Kolmasosa koki, ettei yhteistyö ollut parantunut ja loput eivät osanneet vastata tai kysymys se ei koskenut heitä. Yhteistyön lähtötilanne ei selviä kysymyksenasettelusta, joten kysymykseen ovat saattaneet vastata samalla tavalla sekä yhteistyöhön tyytyväiset että ne, joilla yhteistyössä on ollut haasteita.

Avovastauksissa tulivat esille vanhempien erilaiset elämäntilanteet ja vaiheet lapsensa sijoituksessa tai huostaanotossa. Myös vanhempien esille tuomat olotilat ja suhtautumistavat vaihtelivat. Muutama vastaus

kertoi vaikeaksi koetusta tilanteesta. Pääpaino vastauksissa oli kuitenkin eteenpäin katsova tai myönteinen. Usko tulevaisuuteen ja voimaantuminen korostuivat.

”Nykytilanne on vielä hieman sekava, mutta tulevaisuuteen suhtaudutaan valoisasti.”

”Olen saanut rohkeutta lisää. Uskallan paremmin puhua tunteistani ja toiveistani.”

”Ryhmä loi uskoa parempaan tulevaisuuteen.”

”Päivä kerrallaan saadaan elämä kuntoon.”

Vastaukset elämäntilanteesta nyt ja omasta tulevaisuudesta:

4 = täysin samaa mieltä 3 = jokseenkin samaa mieltä 2 = jokseenkin eri mieltä 1 = täysin eri mieltä, 0 = kysymys ei koske minua/en osaa sanoa

	4	3	2	1	0	Yhteensä	Keskiarvo
Koen hahmottavani elämäntilanteeni sijoitetun lapsen vanhempana paremmin nyt kuin ennen ryhmää.	21	25	1	0	8	55	2,93
Elämäntilanteessani on tapahtunut muutosta parempaan ryhmän aikana tai heti sen jälkeen.	24	19	4	2	5	54	3,02
Ymmärrän omia tunteitani ja toimintaani paremmin nyt kuin ennen ryhmää.	21	27	1	1	5	55	3,05
Ymmärrän lapseni toimintaa ja tunteita paremmin nyt kuin ennen ryhmää.	18	26	3	2	5	54	2,93
Ymmärrän sijaisperheen tai sijoituspaikan toimintaa paremmin nyt kuin ennen ryhmää.	13	27	4	2	9	55	2,6
Osaan tarvittaessa hakea ryhmän jälkeen lisätukea itselleni.	29	17	3	0	6	55	3,15
Ryhmämuotoinen tuki sopi minulle hyvin.	37	11	4	1	2	55	3,45
Koen, että tarvitsisin edelleen vanhemmille suunnattua tukea ja/tai kuntoutusta.	20	16	8	4	7	55	2,69
Koen, että tarvitsisin ryhmämuotoisen tuen lisäksi vielä yksilöllistä tukea vanhemmuuteni kasvussa, esim. lastensuojelun muita tukipalveluja kunnalta.	12	13	12	5	13	55	2,11
Koen, että hyötyisin vanhempana järjestöjen tarjoamista tukipalveluista vanhemmille, esim. vanhempien ja lasten yhteisleirit, viikonlopputoiminta, ryhmät, harrastukset jne.	19	14	6	6	10	55	2,47
Koen yhteistyön muiden sijoitukseen liittyvien tahojen kanssa (esim. kunnan lastensuojelu, sijaishuoltopaikka) olevan nyt helpompaa kuin ennen ryhmää.	16	12	12	5	10	55	2,35
Olen saanut ryhmästä voimia tulevaisuuteni rakentamiseen.	29	18	2	1	4	54	3,24
Yhteensä	259	225	60	29	84	657	2,83

Pohdintaa

Palautteet olivat todella myönteisiä. Vain yksittäisistä kommenteista tuli esille toiminnan parantamisen tarpeita. Nämä parannusehdotukset ryhmän kokoamisesta ja ryhmäläisten rajaamisesta olivat kuitenkin hyviä ja huomionarvoisia.

Monilla alueilla osallistujia vertaistukiryhmiin on vaikea saada riittävästi ryhmän perustamiseen, eikä räätälöityjä ryhmiä ole mahdollista järjestää. Ryhmäpalautteista kävi ilmi, että yksi vanhempi koki olonsa ulkopuoliseksi, koska kaikilla muilla ryhmäläisillä häntä lukuun ottamatta oli kokemuksessaan merkittävää samankaltaisuutta. Ohjaajat saavat alkutapaamisista usein jo käsityksen ryhmäläisten tilanteista. Mikäli ryhmään on tulossa yksittäinen osallistuja, joka eroaa jossakin asiassa muusta ryhmästä, asiasta on hyvä puhua etukäteen, jotta tilanne ei tule osallistujalle yllätyksenä. Toisaalta, eroavuuksista huolimatta kaikilla osallistujilla on kokemus lapsen sijoituksesta tai huostaanotosta, joka on usein merkittävämpi samankaltaisuus kuin mahdolliset eroavaisuudet.

Puheenvuorojen jakaantumiseen on hyvä kiinnittää erityistä huomiota ryhmässä. Kaikki ryhmäläiset eivät halua jakaa tilanteestaan yhtä paljon, mutta on hyvä pitää huolta, että kaikilla on samanlaiset mahdollisuudet jakamiseen. Tasapuolisuus on hyvä ottaa esille jo ryhmän yhteisiä toimintaperiaatteita laatiessa. Mahdollisessa ongelmatilanteessa on helpompi ottaa asia puheeksi, kun tasapuolisuudesta on yhdessä sovittu ryhmän alussa ja se on kirjattu toimintaperiaatteisiin. Ryhmäläisten kanssa voi sopia toimintaperiaatteita laatiessa myös tavasta, jolla ryhmäläiset voivat ottaa yhteyttä ohjaajiin ryhmään liittyvissä asioissa kuten kokemissaan epäkohdissa. Ohjaajilla on tehtävässään lupa tukea napakastikin ryhmää toimimaan sovittujen periaatteiden mukaisesti. Periaatteet on kuitenkin laadittu ryhmän ja ryhmäläisten etua ajatellen.

Vuoden 2017 ryhmien loppupalautteiden perusteella lähes kaikki ryhmät onnistuvat näissä asioissa oikein hyvin. Nekin, joissa edellä mainittuja asioita pyydettiin kehittämään, saivat muissa asioissa hyvää palautetta. Erityisesti vuoden 2017 palautteissa korostui ryhmäläisten voimaantuminen ja tyytyväisyys ryhmänohjaajiin.

”1 tasolla ollaan, mutta asenne on nyt oikeasti muuttunut neljään, jos arvio on 1-4.”

”Ryhmä antoi minulle todella paljon. Tunnen, että minua ensi kertaa kuunneltiin aidosti, minulle haluttiin hyvää ja minua haluttiin auttaa. Olen enemmän kuin kiitollinen ryhmälle.”